

## SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELI

opracowany w projekcie pt.

### ***Bądź bezpieczny w szkole – bądź bezpieczny w życiu***

*Projekt Bądź bezpieczny w szkole – bądź bezpieczny w życiu korzysta z dofinansowania o wartości 86 735,70 EUR otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach Funduszy EOG.*

*Celem Projektu jest opracowanie i uaktualnienie oferty kształcenia na różnych poziomach edukacji (z wyłączeniem VET) poprzez stworzenie programu szkolenia dla nauczycieli, scenariuszy rozmów/zajęć, zapewnienie modułu wspierającego i stworzenie publikacji podsumowującej projekt, a w konsekwencji przyczynienie się do zmniejszenia różnic społecznych (również w obrębie EOG).*

## TEMAT SCENARIUSZA: Ryzykowne zachowania w sieci

### Wprowadzenie

Internet to prawdziwe dobrodziejstwo!

Mnóstwo informacji na różne tematy, pouczające filmy i podcasty, wymiana doświadczeń, grupy wsparcia, źródło rozrywki, rozwiązania w trudnych sytuacjach. To również aplikacje, gry, zakupy i portale społecznościowe.

Z drugiej jednak strony to przerażające miejsce pełne zagrożeń, niebezpieczeństw, przemocy, nadużyć i negatywnych treści. Jak dowiedzieć się czegoś więcej na temat bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z dóbr Internetu?

Kontakt dzieci z nowymi technologiami rozpoczyna się bardzo wcześnie. Dzieci łatwo i szybko uczą się korzystania z nich przewyższając umiejętności dorosłych. Są najbardziej narażone na treści i zdarzenia, które mogą przynieść negatywne skutki dla rozwoju psychicznego i społeczno-emocjonalnego. Dzieci mogą nieświadomie spotkać się z nieodpowiednimi dla siebie treściami w postaci stron, filmów, zdjęć i gier.

Lista zagrożeń jest bardzo długa, nie sposób tu wszystkich wymienić tym bardziej, iż ciągle przybywają nowe. Ryzykowne zachowania w sieci to między innymi: nawiązywanie kontaktów z nieznanymi, przesyłanie intymnych zdjęć innym osobom, eksperymentowanie z internetową tożsamością, patostreaming.

Korzystanie z Internetu jako forma spędzania czasu wolnego staje się coraz bardziej popularne. Znajdujemy tam rozrywkę bez wychodzenia z domu, co może dawać poczucie bezpieczeństwa. Nie wszyscy dorośli są świadomi na jakie niebezpieczeństwo narażone są dzieci podczas użytkowania Internetu.

Możemy nieświadomie udostępniać swoje dane osobowe. Zdarza się, że wyrażamy zgodę na spotkanie z osobą poznaną w Internecie. Coraz więcej notuje się przestępstw popełnianych jest w sieci – cyberprzemoc, hacking, oszustwa. Zatem ważne jest, aby wzmocnić wiedzę i umiejętności chroniące uczniów przed tymi zagrożeniami.

### Cel ogólny

- Dostrzeżenie negatywnych i pozytywnych stron Internetu

### Cele szczegółowe

- Uświadomienie skutków udostępniania prywatnych zdjęć i danych osobowych w sieci.
- Dostrzeganie pozytywów życia offline.
- Pokazanie niebezpiecznych treści w Internecie.
- Zwrócenie uwagi na destrukcyjny wpływ na psychikę człowieka mowy nienawiści i hejtu

### Odbiorcy

Uczniowie szkół podstawowych

### Czas trwania

45 minut z możliwością kontynuacji na kolejnych lekcjach

### Zalecane formy, metody i techniki pracy

Dyskusja, praca w grupach

### Wykaz materiałów pomocniczych

Karty pracy, filmy, teksty, kapelusz

Karta zmartwień

Domowe zasady korzystania z Internetu:

1. Będę z wami ustalać, ile czasu mogę poświęcać na korzystanie z Internetu z jakich serwisów i gier mogę korzystać.
2. Zachowam szczególną ostrożność w kontaktach z osobami poznanymi w sieci.
3. Bez waszej zgody nie spotkam się z nikim poznanym przez Internet i powiem wam, jeśli ktokolwiek zaproponuje mi spotkanie.
4. Nie będę bez waszej zgody podawać w sieci prywatnych informacji o sobie takich jak: nazwisko, adres zamieszkania lub numer telefonu.
5. Nie będę bez waszej zgody publikować ani wysyłać swoich prywatnych zdjęć.
6. Nigdy nie będę w sieci posługiwać się wulgarnym językiem, ani nikogo obrażać lub wyśmiewać.
7. Będę strzec wszystkich swoich haseł i zawsze będę wylogowywać się z serwisów, z których skorzystam.
8. Poinformuję was zawsze, kiedy ktoś lub coś mnie w sieci przestraszy, zaniepokoi lub zasmuci.

podpis dziecka i rodziców: .....

### Środki i pomoce dydaktyczne

Projektor, flipchart, komputer

### Przebieg zajęć

**Powitanie i przedstawienie się uczestników i prowadzącego**

**Wersja 1:** Dyskusja

*Czy korzystanie z Internetu jest bezpieczne dla dzieci?*

*Od którego roku życia można z niego korzystać bezpiecznie?*

*Z jakich stron, gier i portali można korzystać bezpiecznie?*

**Wersja 2:** Rundka

*Co jest dla mnie ważne w Internecie?*

	<p>Każdy uczeń dzieli się tym co dla niego jest istotne w Internecie.</p> <p>Jeśli grupa nie zna się należy poświęcić czas na to, aby każdy przedstawił się. Uczniowie mówią swoje imię i podają do imienia jakąś informację o sobie np. swoje zainteresowanie, ulubione zwierzątko, sposób spędzania wolnego czasu itp.</p>
<p><b>Określenie potrzeb i oczekiwań</b></p>	<p>Prowadzący pokazuje, że różne dziedziny życia dzieci mają swoje pozytywne i negatywne strony.</p> <p>Przykłady</p> <p><i>Jakie są dla was pozytywne i negatywne strony korzystania z kuchni?</i></p> <p><i>Jakie są dla was pozytywne i negatywne strony przebywania na placu zabaw?</i></p> <p><i>Jakie są dla was pozytywne i negatywne strony przebywania w ogrodzie?</i></p> <p><i>Jakie są dla was pozytywne i negatywne strony korzystania z Internetu?</i></p> <p><i>W domu rodzice wspólnie z wami ustalają zasady korzystania z Internetu, jednak nie zawsze są oni świadomi wszystkich zagrożeń z nim związanych. Będziemy dzisiaj o tym rozmawiać, nawet o tym co prawdopodobnie nigdy was nie spotka, ale dobrze o tym wiedzieć.</i></p> <p><i>Podczas naszego spotkania zależy mi przede wszystkim na waszej szczerości i zaufaniu, że nie będę was straszyć, oceniać czy krytykować, ale dbać o wasze bezpieczeństwo. Zależy mi na tym abyście byli świadomi zagrożeń i czujni.</i></p>
<p><b>Przyjęcie zasad pracy (kontrakt)</b></p>	<p>Odwołanie się do kontraktu klasowego lub stworzenie kontraktu poprzez zapytanie grupy, co jest ważne, aby podczas spotkania panowała dobra atmosfera.</p> <p>Przykładowe zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• słuchamy innych,</li> <li>• jedna osoba mówi w jednym czasie,</li> <li>• pomagamy sobie,</li> <li>• mówimy po imieniu,</li> <li>• używamy słów proszę, dziękuję, przepraszam.</li> </ul>
<p><b>Szczegółowe treści spotkania</b></p>	<p><b>Ćwiczenie 1 – Hejt</b></p> <p>Prowadzący zadaje uczniom pytania:</p> <p><i>Co to jest mowa nienawiści?</i></p> <p><i>Na czym polega hejt?</i></p> <p><i>Jaka jest różnica między hejtem cyfrowym i analogowym?</i></p> <p>Nauczyciel wyjaśnia w jaki sposób dziecko może zostać ofiarą hejtu i hejtera. Nienawiść często ma postać wykluczenia dziecka z grupy oraz zmywy milczenia związanej z ośmieszaniem kogoś w przestrzeni cyfrowej.</p> <p>Hejter ośmiesza słabe strony po to, aby kogoś zniszczyć.</p>

Hejter robi komuś krzywdę, bo kiedyś to jego ktoś skrzywdził.

### **Ćwiczenie 2 – Historie dotyczące cyberprzemocy**

Prowadzący opowiada jak najbardziej aktualną i współczesną historię doświadczenia przemocy rówieśniczej w sieci (w oparciu o najnowsze doniesienia medialne).

<https://rozrywka.wprost.pl/416782/usa-12-latka-ofiara-cyberprzemocy.html>

Następnie zaprasza uczniów do podzielenia się znanymi im historiami, co pozwoli na plastyczne zarysowanie obrazu sytuacji przemocy oraz wpłynie na większe poczucie bezpieczeństwa wynikające z założenia, że ja też mogę opowiedzieć swoją historię, swoje doświadczenie przemocy. Istotne jest zaproszenie uczniów do empatycznego słuchania wypowiedzi.

Ważne jest podkreślenie, że nie komentujemy tych konkretnych sytuacji, unikamy osądzenia, trzymamy się faktów. Ustalamy, że każda osoba opowiadająca taką historię będzie nagradzana brawami. Prowadzący dziękuje mówiącym za odwagę i zachęca pozostałych uczniów do wspierania w takich sytuacjach.

Ponad 25 % uczniów doświadczyło hejtu z powodu wyglądu, zainteresowań i różnic kulturowych.

### **Ćwiczenie 3 – W Internecie hejt nie ginie**

Dyskusja na forum grupy, prowadzący zadaje pytania:

*Jak powinny zachowywać się ofiary hejtu?*

*Jak powinni zachować się świadkowie hejtu?*

*Jaka jest różnica między mową nienawiści a konstruktywną krytyką?*

Nauczyciel wzmacnia trafne wypowiedzi uczniów, podkreśla jak ważne jest ujawnianie takich sytuacji, akcentuje to, że żaden hejt nie powinien pozostać niezauważony.

### **Ćwiczenie 4 – Zdjęcie z mojego telefonu**

Prowadzący prosi uczniów, aby odszukali swoje ostatnie zdjęcie w telefonach i przesłali do niego.

*Proszę odnajdźcie swoje ostatnie zdjęcie w telefonie i prześlijcie do mnie.*

Uczniowie przesyłają zdjęcia do nauczyciela.

*Czy macie coś przeciwko temu, aby teraz wyświetlić je na głównym ekranie?*

*Jeśli ktoś nie zgadza się na to proszę niech podniesie rękę.*

Prowadzący pyta osoby, które zgodziły się na prezentację swojego zdjęcia.

*Co spowodowało, że zgadzasz się na wyświetlenie twojego zdjęcia?*

*Jakich swoich zdjęć nie chciałbyś oglądać wspólnie ze znajomymi?*

*Jakich swoich zdjęć nie chciałbyś pokazać nieznajomym?*

*Co o tym decyduje, co na to wpływa?*

### **Ćwiczenie 5 – Zaufanie do osób i treści znalezionych w Internecie**

Nie wszyscy w Internecie są naprawdę tymi, za których się podają, nie wszystkie informacje umieszczone w sieci są prawdziwe. Bezwzględnie obowiązuje zasada ograniczonego zaufania do osób i treści online.

Internet daje możliwości manipulacji, nadużyć, przekazywania nieprawdziwych informacji. W żaden sposób nie jesteśmy w stanie w pełni uchronić się przed tym, dlatego najbezpieczniej jest całkowicie wykluczyć spotkania z osobami poznanymi w Internecie oraz przeglądać jedynie zweryfikowane i polecane strony internetowe.

Dyskusja: Punktem odniesienia do dyskusji będą zdjęcia osób np. jednej nieporządnie ubranej, drugiej w garniturze, kobiety.

Kto z tych osób może być “podejrzany” albo potencjalnym pedofilem?

<https://www.youtube.com/watch?v=T4c7z6L1yIA>

Nauczyciel wyjaśnia na czym polega dezinformacja oraz podkreśla fakt, że nie jesteśmy w stanie trafnie rozpoznać tych zagrożeń i z tego względu zalecana jest ostrożność i ograniczone zaufanie.

### **Ćwiczenie 4 – Sexting**

Jeśli ktoś, nawet bardzo bliska osoba, proponuje ci przesłanie swojego zdjęcia lub udostępnienie Twojego to ważne jest, aby zwrócić uwagę na konsekwencje takiego działania.

Treści, które choć jeden raz znalazły się w Internecie już nigdy z niego nie znikają. Mogą stać się też narzędziem manipulacji, zawstydzenia czy nawet szantażowania. Wraz z wysłaniem zdjęć czy filmów całkowicie tracimy kontrolę nad tym, gdzie one trafią i kto je zobaczy.

*Czy zdarzyło ci się otrzymać nagie lub półnagie zdjęcie za pomocą Internetu lub telefonu?*

<https://www.youtube.com/watch?v=jZTJqcl68g>

### **Ćwiczenie 5 – Owce w sieci**

Wspólne oglądanie z dziećmi krótkich filmików serii owce w sieci, które pokazują, jak zachować bezpieczeństwo w sieci.

Tytuły filmów: bez kozuszka, tajemniczy, białe owce, nie tańcz z wilkami, 99, bekanie, mała miss, zemsta, papla.

Prowadzący nawiązuje do podsumowania filmiku, pytając dzieci, czy się z tym spotkały i co o tym myślą.

<https://www.youtube.com/watch?v=ORtdAkOg4fM>

### **Ćwiczenie 6 – Korzyści i niebezpieczeństwa podczas korzystania z Internetu**

Prowadzący dzieli klasę na dwie grupy. Zadaniem pierwszej jest zapisanie na dużej karcie jak najwięcej korzyści związanych z Internetem, natomiast zadaniem drugiej grupy jest wypisanie zagrożeń z nim związanych.

Po zakończeniu pracy grupowej przedstawiciele prezentują wyniki na forum grupy.

Ćwiczenia na podstawie filmów

<https://www.saferinternet.pl/materialy-edukacyjne/materialy-multimedialne/plik-i-folder.html>

<https://www.saferinternet.pl/projekty/projekty-edukacyjne/plik-i-folder/inne-materialy.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=XH6MEbuvihE>

### **Ćwiczenie 7 – Wrzuć zmartwienia do kapelusza**

Prowadzący przygotowuje dla każdego dziecka kartę zmartwień i rozdaje je.

/w załączeniu/

Na kartach każde dziecko pisze, jakie ma zmartwienia w dziedzinie korzystania z Internetu.

Uczniowie kończą zdanie: *W Internecie martwię się ....*

Prowadzący wyjaśnia i ukierunkowuje sposób myślenia dzieci:

*Dobrze jest dzielić się swoimi problemami, mówić o swoich zmartwieniach, nawet o takich, o których nikt nie wie. Na karcie proszę, aby każdy z was napisał, co go martwi w Internecie. Piszcie szczerze, karty są anonimowe, nikt nie będzie wiedział, kto napisał to zmartwienie. Kiedy już napiszecie o swoich zmartwieniach, podejść do każdego z was i wrzucicie kartę ze zmartwieniem do kapelusza. Pamiętajcie, że karty są anonimowe, nie podpisujemy ich. Po ich zebraniu do kapelusza przeczytam wszystkie zdania i spróbujemy poradzić sobie z naszymi zmartwieniami wspólnie. Będziemy dzielić się pomysłami, jak sobie poradzić z tym zmartwieniem co możemy zrobić, jak pomóc?*

**Podsumowanie spotkania  
(informacja zwrotna)**

**Ręce.** Uczestnicy odrysowują ręce. Każdy zapisuje na palcach to, co wynosi z zajęć. Stworzenie wspólnego plakatu, gazetki itp.

**Uwagi do realizacji**

Prowadzący nauczyciel dobiera ćwiczenia do grupy, z jaką pracuje, do jej poziomu dojrzałości, stopnia zintegrowania, poczucia bezpieczeństwa.

**Literatura/netografia**

<https://www.nask.pl/pl/raporty/raporty/4295,RAPORT-Z-BADAN-NASTOLATKI-30-2021.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=YmX20QCtBvw>

<https://www.saferinternet.pl/menu/materialy-edukacyjne/materialy-multimedialne/owce-w-sieci.html>

[www.mowanienawisci.info](http://www.mowanienawisci.info)

Sochocka K. Van Laere K., Rysia i Tolek na cyber-zachodzie. Fundacja Poza Schematami

Skórka J. Skórka K. Kaim M., Bezpieczeństwo w sieci. Itstart

Sochocka K. Van Laere K., Biaduń-Korulczyk E., Miłość a elektroniczna fascynacja. Fundacja Poza Schematami

Sochocka K. Van Laere K., Biaduń-Korulczyk E., BHP użytkownika mediów elektronicznych. Fundacja Poza Schematami